

NŐK VILÁGA.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY MELLÉKLAJJA.

FŐMUNKATÁRSOK: FANGHNÉ GYUJTÓ IZABELLA, PERCELNÉ
KOZMA FLÓRA, RAFFAJ IRMA.

Felolvasás.

Tartotta Kolozsvárt a D. F. Egylet tombola estélyén 1903. deczember 2-án
Raffaj Irma.

Két héttel ezelőtt jöttem a székelyföld egy kis falujából kincses Kolozsvárra, a többek között azon szándékkal, hogy a D. F. Egylet tervezett tombolajátékán résztvegyek és részesüljek én is abban a lelki gyönyösűségben, szellemi élvezetben, melyet a műsor és az azokban szereplő egyének nyújtanak. Egyletünk szeretett titkárától értesültem az egész dologról. Akkor nem voltam a közreműködők névsorában Itt és csak ez utolsó héten vált szükségessé egy felolvasásra vállalkozás Engem ért a rendező bizottság megtisztelő bizalma, hogy a hiányzó programszámot az idő rövidege mellett is betöltssem. A nő hivatásáról akartam felolvasni, már megirtam, midőn észrevettem, hogy ellenmondásba jutottam. Ugyanis ott, a hol a nő-emánczipáczió tulzásaira, ferde kinövéseire tértem át, a nőket leginkább a tudakosságtól való óvakodásra intettem, s bizonybizony magam is a felolvasás tartalmánál fogva éppen ebbe a hibába estem. Féltettem tehát s megirtam két kis rajzot. Az első nem az életből van véve, bár előfordul hasonló helyzet ott is. A másik legendának tetszik, holott megtörtént valóság. Nem vagyok barátja az álszerénységnek, nem kérek bocsánatot a merészségért, elnézést a gyöngeségért. Csekély erőm és tehetségem szerint azon leszek, hogy néhány perczig szórakoztassam a tisztelt közönséget és boldog leszek, ha azt ezen az exponált helyen — egyszerű falusi paplány létemre — elérhetem.

*A kincses láda.**

Egy nemzetör özvegye a szabadságharcz után.

Napjainkban szinte lehetetlennek tünnek fel azok a legendaszerű események, mikor egy szent érzelemtől — a honszeretet lelkesítő érzemenyétől áthatva, harciba küldötte az anya gyermekét, a feleség férjét, a leány jegyesét, nem tudva, hogy látja-e tőhbet, vagy gyászruhát kell öltösn a csaták mezején elesett

* Közölve van a Nők Világa 6-ik számában.

övéért. Nekünk fogalmunk sincs arról, milyen hősnek kellett lenni e nőknek, midőn honleányi kötelességből a Kossuth lángszavára, Petőfi riadójára megváltak szeretteiktől

Hős kornak hős leányai voltak ők, kik férfiasan megállották helyüket a harc idején.

Egy ilyen honleányról szól elbeszélésem.

Háromszéknek egy kis falujában élt a szabadságharcz kitörése előtt a szép Mária, szülőinek, testvéreinek büszkesége, a fiatalságnak bálványa. Testvérhuga volt Forró Elek vitéz ezredesnek, ki Déva várát 1849 ben bevette, majd Kemény Farkast Abrudbányánál szorult helyzetéből kimentette, a ki végre ezekért s még számtalan hőstettéért és különösen azért a fő-fő bűnéért, hogy mint a császár századosa honvéddé lett, 6 évi várfogságot kapott.

A szép és előkelő leányt eljegyezte Udvarhelyszék kereszturi járásának főszolgabirája — vagy a mint akkor hívták, nemzetes dullója. — Egymáséi lettek és zavartalan boldogságban éltek néhány évig. Három kis lányuk született, örömmel várták a negyedik gyermeket is, midőn egyszer csak megkondult a vészharang s megfújták a szabadságharcz vészes riadóját. És a vitéz elődök nemes leánya engedte menni édes urát, küldötte gyermekei atyját, hogy mint nemzetőr-százados teljesítse honfui kötelességét a csatatéren tovább. Szive vérzett, de szeme könnytelen maradt, hiszen biztatta az elhivatás mellett a remény, hogy a csaták fürgetegéből élve, majd diadalmas hősként kerül férje vissza, a mikor már négy gyermekét ölelheti keblére érte i nádkozó hűséges hitvesével.

De nem látta viszont többé soha. Egyike lett férje az elesett hősöknek. Kémszemle alkalmával rohanta meg orozva az ellenség. Ott porladoznak csontjai egy kis kertben, hová a községbeliek később kegyeletből tisztességesen temették el, hová a bánatos özvegy mindegyre elzarándokolhatott. Könnyes szemekkel tanithatta kis árváinak a sírat eme sorait:

Utazó asszony

Nézd *Beretzki Ferencz* ily hirtelen estét,
Fedezi e bús sír özve vagdalt testét;
Világ szellemének egyik fia vala:
Majd 37 éves ily korán meg hala;
Egy bus Nő s négy Leány gyermek neveletlen,
Marada el tőlle, 's meg ölék véletlen,
Gyászos Attya, 's Anya érett zokognak
'S éltek le folytáig sírnak és busongnak.
848ba történt megölése
Es 49be ide helyezése.

A gyámoltalan fiatal özvegyet csapás csapás után érte. Jóformán még föl sem ocsudott a veszteség fájalmától, máris elkövetkezett az anyagi zavar, létfenntartás kérdése. Birtokát földülták, kifosztották őt mindenéből a lázongók. A jobbágyság fölszabadításaért járó kárpótlást Kossuth-bankókban kapta ki s miután senki sem figyelmeztette, a maga idején nem váltotta be, így pénzvagyona is elveszett. Mit tegyen? Hová legyen? Élteni kellett tisztességgel. Nöttek leányai, neveltetni kellett. „Az Úr gondot visel, nem hagyja el övéit.“ Ő bizott, reménye növelte munkakedvét, dolgozott kitartással, élt takarékosan, egyszerűen. Gazdálkodott a mezőn, miként egy férfi, gazdaszszonykodott, miként a munkás házinő édes otthonában. Többször ledobhatta volna az özvegyi fátyolt, mert szép volt, szabályos az arcza, gyönyörű a termete, jóságos a szive, de nem tevé gyermekeiért, férje emlékéért. Fiatal vállai nem görnyedtek meg a rájuk nehezült nagy teher alatt. Szive nem fásult el a sok gondban. Negyven évig özvegykedett. Gyermekeit mint a házilányokká nevelte, kik férjhezmenve, saját otthonukban megmutatták, hogy kinek voltak leányai. Jó kedélye vénségében is napsugárként hatotta át családi körét. Vejei abban a ritka dicsőségben részesítették halála napjáig, hogy egy jó anyós van a világon, az övék. Két leányából papné lett, kikenél legszivebben tartózkodott. Bizó lelke minden este Istenhez emelkedett. S mikor már ágyából megmozdulni nem tudott, templomba készülő palástos vejét övéivel együtt összezsókolgatá s megkérte mindenkor: „imádkozzatok értem is.“ A keresztényi szeretettől áthatva szerény anyagi viszonyai között annyi jót tett s oly sok emhert fölségt. Mégis hányan csalták meg, kivált a míg beleszokott az egyedüllétbe, az özvegyiségbe. Kis hajléka biztos menhelye volt az üldözött lengyel menekülteknek, a sebesült honvédeknek, a hazában hontalanul bujdosó honfiaknak. Később a Garibaldihoz készülő és onnan visszakerült ifjaknak is segédkezet nyújtott honleányi, hazáját szerető szive.

Idők multán, ha a régi dolgokról beszélgetett övéivel, kivált Szent-Márton napján, férje halálának évfordulóján, sok vigaszt talált urának hősiességében. „Inkább veszett a táborban el, mint a csufos bitófán,“ szokta mondani, mert valószínűnek tartotta, hogy mint a Marosvásárhelyen kivégzett Török, Horváth és Gálffi elváhatlan bajtársai, férje is azon végezte volna be életét.

E kis életkép semmit sem veszít értékéből, ha tudjuk, hogy ez a nemes matrona, derék magyar honleány az én anyai nagyanyám volt. Nyugtassa meg a jó Isten haló poraiban.

Sokan voltak ők akkor ilyen özvegyek. Méltók, hogy róluk is megemlékezzünk, példájukon lelkesedjünk. Ki tudja, hogy házáknak hányszor lesz még ilyen hős anyákra szüksége?! . . .

Budapesti levél.

(A napközi otthonokról.)

Budapestről, a gazdag, ragyogó fővárosból küldök szives újévi üdvözetet a „Nők Világa“ valamennyi olvasójának. Budapestről, a melyet immár a világvárosok sorába emel a fényüzéssel és művészi izléssel épített paloták sokasága, a hol a modern kényelem minden tényezője rendelkezésünkre áll, a hol esténként kápráztató fényárban usznak az utcák s egy-egy kirakatban kincset érő drágaságok vannak felhalmozva; — de a hol a hatalmas paloták tömkelegében ép úgy, mint a külvárosok házikóiban, annyi a nélkülözés, a szivet tépő nyomor! S a mi a legszomorubb: annyi az éhező, fázó, rongyos kis gyermek! Valóban elhal ajkunkon a gyermekkor boldog gondatlanságát dicsőítő szózat, ha a didergő, züllött kis alakokra tekintünk a kik lépten-nyomon kínálják felénk ujságokat, gyujtójukat, cipőfüzőjüket s más krajczárt érő portékájukat; avagy az iskolás gyermekekre, a kik hidegtől dermedten, üres gyomorral kezdik a tanulást s ennek végeztével újra visszakerülnek a hideg, legtöbbször elhagyott lakásba, hogy előlről kezdjék a fázást és éhezést.

Könyürületes szivek régóta fáradoznak már azon, hogy legalább részben enyhítsenek e szegény kis ártatlanok nyomorán. A főváros összes elemi iskoláiban évről-évre fölruhazzák a szegénysorsu tanulókat, s a Gyermekbarát-Egyesület gondoskodik arról, hogy a legszegényebbek, legalább a téli hónapokban, naponként meleg ebédet kapjanak. Azonban legnemesebb formája a jótéteménynek az, a melyet a „napközi otthon“-ban élvez a gyermek.

Különösen a külvárosok szegény munkásnépének a gyermeke van erre rászorítva. Sok családban apa is, anya is munkában vannak egész nap. Az iskolából hazatérő gyermek a legjobb esetben fűtetlen lakásban, természetesen meleg étel nélkül, tölti szabad idejét; de akárhányszor bizony az utcán csatangol, s az éhség, a semmittevés és nem ritkán a rossz társaság is bűnös gondolatokat sugallnak a fogékony ifju léleknek — s mielőtt a gyermek emberré válik, már megindult az erköcsi romlás lejtőjén. — *Segítsünk e testileg és lelkileg színlődőkön, nyujtsunk nekik meleg öltönyt és táplálékot, de ne alamizsna alakjában,*

hanem szorgalmas munkájök jutalmaképpen: ime a „napközi otthon“ alapgondolata. Szokják a gyermek idejekorán a gondolat-hoz, hogy a megélhetésért dolgozni kell; tanulja meg hasznosan értékesíteni az időt s szeresse meg a rendszeres munkát: ebben rejlik későbbi boldogságának titka.

Ezelőtt két évvel nyílt meg az első napközi otthon. Azt mondhatom, hogy ott állottam bölcsőjénél, mert, a löportárdüli községi elemi iskola igazgatója, a kinek vezetése alatt mint tanítónő működöm, volt az, a ki az ő ember- és különösen gyermekszerető lelkével először vitte át a gyakorlatba az „otthon“ eszméjét. Buzgó fáradozásaiban támogatta a főváros, a mely a helyiség felszereléséről, fűtéséről, világításáról s a felügyeletet gyakorló és munkát vezető tanerök javadalmazásáról — s a jótékony társadalom, a mely a gyermekek ellátásáról gondoskodott és gondoskodik azóta is. A gyermekek közül azok, a kikre nézve nem annyira nagy szegénységük teszi kívánatosná az otthonba való felvételt, mint inkább az a körülmény, hogy odahaza felügyelet nélkül lennének, naponként 10 fillérrel járulnak ellátásuk költségeihez.

Talán nem lesz érdektelen a „Nők Világa“ olvasóira nézve, ha gondolatban elvezetem ebbe a mi „otthon“-unkba, a mely a később létesült hasonló intézményeknek a földolgozokban mintául szolgált, hogy megfigyelhessék annak egy napi életét.

A tanítás végeztével, a mely nálunk egyhuzamban 8—12 óráig tart, az iskola vezetőségétől gondos körültekintéssel, de természetesen vallásra, nemzetiségre s más ilyen körülményekre való tekintet nélkül, kijelölt gyermekek, fiuk és leányok külön, felkeresik az „otthon“ helyiségeit, a melyek magában az iskola-épületben vannak. Itt jól fűtött, világos teremben, olvasgatással, játékkal, mesével telik az idő az ebéd idejéig, déli egy óráig, — gondos felügyelet alatt, de a nélkül, hogy a tanítási idő alatt szükséges fegyelem jármát raknák a gyermekre. A rendesen két fogásból: leves- és főzelékből, hetenként kétszer husból, kétszer pedig tejes ételből álló ebéd után, a melyet rövid asztali áldás elmondása előz meg, felhangzik a hálaadó ima, majd egy félórai pihenés, kedvező időben szabadban való játék következik. Két óraker kezdetét veszi a munka, a mely, a 4 órai uzsonától megszakitva, hat óráig tart.

Egyszerű anyagokból: papirosból, kartonból, később fából és agyagból apró használati és dísz tárgyakat: játékszereket, karácsonyfadísz, dobozokat, képkeretet, írómappát, lámpaernyőt s tudja Isten még mi mindenfélét készítenek az apró művészek. Azonban mindez tulajdonképpen csak fokozat azon ideális czél elérésére, a melyet az otthonok vezetősége maga elé tűzött:

hogy t. i. idővel olyan házi iparágakat sajátíttassanak el a gyermekekkel, a melyekuek termékei tényleg értékesíthetők legyenek, a nélkül, hogy más szegény embereket foszszanak meg keresményeiktől. Az ezek értékesítéséből befolyt összeg az „otthon“ költségeinek fedezésére fordíthatnák s így sokkal több szegény gyermek ellátása válnék lehetővé a nélkül, hogy az „otthon“ tulságosan igénybe venné a társadalmi jótékonytságot.

De ha semmi egyéb haszna nem volna is e foglalkoztatásnak, mint az, hogy *megóvja a gyermeket az elzülléstől. helyes irányba tereli vele született tevékenységi hajlamát, megszeretteti vele a munkát s fejleszteti képességét,* akkor is beláthatatlan értékűekké nőnek szemünkben az ő apró készítményeik. Vatóban lelki gyönyörűség megfigyelni, mily kedvvel és komolysággal látnak munkájokhoz az apróságok, mint válnak kezdetben ügyetlen ujjacskaik fokenként gyakorlottabbaká, s milyen büszkén mondják, mikor az iskolai év végén megnyílik a napokig tartó kiállítás, hogy: „Ez mind a mi munkánk!“

Ilyen a mi „otthon“-unk s többé-kevésbbé hasonló szellem hatja át a többi, nyomában megnyíltakat is, ha az időbeosztásban s a foglalkoztatás módjában van is itt-ott eltérés.

Ma már Budapestn 42 otthonban körülbelöl 5000 gyermek nyer gondozást. Sok szegény gyermek és szülő emlegeti áldva az „otthon“ intézményét, de hány száz meg száz azoknak száma, a kik rászorulnának e jótéteményre, azonban nem részesülhetnek benne, mert bár nemeskeblű emberbarátok sokat áldoztak már e célra, még mindig csekély az anyagi forrás. De mind szélesebb-szélesebb körben terjed e valóban jótékonycélú mozgalom s a „napközi otthon“ intézménye fejlődni fog, fejlődnie kell, hisz a mindenható, az örök szeretet élteti s annak a szelleme hatja át, a ki azt mondotta: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket, mert ilyeneké az Istennek országa!“

Buzogány Anna.

Ruskin és ruskinizmus.

Ezen czimmel tartott Budapesten szabad előadást *Geöcze Sarolta* ismert íróő, a „Vízcepp társaság“ jan. 6-án tartott irodalmi estélyén.

Miután az egész előadás a mi felfogásunk, elveink szerint lett tartva és *angol* viszonyokról szolt, szerintem mulasztást követnék el női lapunkkal szemben, ha csak kivonatossan is ne ismertetném azt, — egyuttal azt is bizonyítva, hogy *asszonyok* is tudnak nemcsak komoly, hanem teljesen érett, nagyszabásu munkát produkálni.

Az író az angol társadalmat állítja minden tekintetben elének példányképül, fejtegetve, hogy lehetetlen, miszerint csak egy mulandó, felületes divathajhászás bilircselne úgy bennünket Angliához, mert *mélyebb* okok kellene egy oly benső ragaszkodáshoz. Rámutat tehát az angol társadalom magas színvonalára, mely szerint annak felsősége két vonásban nyilvánul: a *szép cultusában*, mely oly mély gyökeret sehol sem vert, mint Angliában és a társadalom felsőbb rétegeinek *nemes kötelesség-érzetében* mely az *alsóbb szenvedő rétegek* iránt nyilvánul.

Gyönyörűen részletezi előadó az angol lélek mélységeit, mely már az *otthon* harmonikus berendezésénél mutatkozik. Az angol rendkívül szereti a virágot és sehol annyi élő növényt nem látunk, mint az angol lakásokban. Részletezi azután az angol társadalom humánus munkáját: az *angol jótékonytságot*. Különböztet mi magyar unitáriusok legjobban a mi kedves szerkesztőnk és írónk dr Boros György tollából tudjuk. Ugyan ezen vonásokkal festi Geöcze Sarolta is, hogy az angol nemcsak pénzét, de még a *lelkét* is a szegénynek adná! Ezt előadó *Ruskin* működésének tulajdonítja; szerinte Anglia egyedül az ő befolyásának köszönheti, hogy úgy a *szellem, erkölcs*, mint a *művészet, izlés* tekintetében ezt a magaslatot elérte, mert társadalma 100 év előtt léha, önző, érzéki élvezeteket kereső volt. Smith A. elmélete „a munka áru“ kedvezett az akkori önző társadalomnak, mely csak addig gondoskodott a munkásról, míg az dolgozni tudott, de munkaképtelen korában már nem törődött vele. Az eredmény természetesen *fent* gazdagság, *lent* erkölcsi és anyagi nyomor és az ebből fakadó társadalmi gyűlölség.

A művészetben klasszikus merevség, mindinkább távolodva a természet szépségétől. A gótika barbarnak lett bélyegezve s a Rafael előtti művészet eltelezve. A műipar kiveszében, a kézi munkát a gépmunka szorította ki stb.

A nagy társadalmi reformator Ruskin apja egy egyszerű borkereskedő volt, de roppant nagy érzéke lévén minden szép és nemes iránt, fiát nagy gonddal a legnemesebb irányban nevelte. Csodás szép volt az a részlet, midőn Geöcze Sarolta férfiasan erőteljes munkájában finom, igazi női philosophiával tárgyalta, hogy micsoda mélységes hatással van a lélek fejlődésére az olyan nevelés, mint a milyenben Ruskin részesült, mert ez megtanította őt már mint gyermeket, hogy a gyümölcsfát ne a majdan érett *gyümölcsért* szeresse, hanem *érdek nélkül* tudjon gyönyörködni annak szépségében és *virágaiban* is! Ruskinéknak szép és nagy kertjük volt, de a gyermeknek nem volt szabad lépni semmit, hogy korán megtanítsák fiatal fogékony lelkét a *szép* iránti érdeknélküli lelkesedésre.

Anyja rendkívül vallásos volt s míg apja a természet és az utazások által kívánta lelkét nemesíteni, addig anyja a *biblia* szépségeit tárta fel gyermeke lelke előtt. Érdekes, a mint az író nő különbséget tesz az *angol* és *magyar* utazás között. Az angol *tud* utazni, vagyis *értelmesen* utazik, nem azzal a czéllal, mint a magyar, hogy minél kevesebb idő alatt minél nagyobb területet bejárjon, hogy annál több helyről beszélhessen ismerősei előtt. (Bizony a magyart legtöbbször nem a tudni vágy, nem a nemesebb élvezet, hanem még itt is a *hiúság* vagy a *léhaság* vezérli)

Különben az író nő szerint az angolokat is Ruskin tanította meg igazán utazni, valamint ő tanította művészet dolgában a *visszatérést a természethez*, azt vallva, hogy nincs az a remek emberi mű, mely hasonló lehetne az *Isten alkotásához*; ismerje ezt be alázattal a művész, de minden törekvése oda irányuljon, hogy lehetőleg hű utánzatát produkálhassa eme fenséges isteni művészetnek. . . . A melyik művész nem veszi észre a *szépet* az útszéli fücsömóban, az nem igazi művészetet kultivál.

Ruskin előtt nem sokat adtak a nemzeti мүкincsekre; az ő érdeme, hogy ez időtől fogva a műemlékeket kegyelettel fentartották. Ő mutatott az *ősi hajlék* becsére valamint hogy vétek az abban levő antik emlékeket modern, muló divathoz kötött új dolgokkal kicserélni. . . . „E házban a nagyapám született . . . e karosszékben a nagyanyám kötögetett . . . “ elmélkedik a mély kedélyű író nő, Ruskinról mesélve.

Amélység és *erkölcs* jelentkezett a művészetben is. A gótika életet hoz magával. Mint szocziál politikus Ruskin a *szép* által kívánja megváltoztatni a társadalmat, de ennek feltétele: a népet a *tudatlanságból* s az *erkölcsi* és *anyagi* nyomorból kiemelni. Az a részlet, mely Ruskin jótékonyaságról való fogalmát tárgyalta, ismét dr. Boros ama érdekes felolvasására emlékeztetett, melyben *Whitman Walter* unitárius költő határtalan humanitását festi. Ruskin nemcsak a pusztá anyagi segélylyel, chablonos vallásossággal és *imádkoztatással* kívánta a szegény munkás élet kedvét visszaszerezni, hanem, ha szerit tehette, vitt magával a szegényes otthonba egy egy szép képet vagy művészi szobrot, *hadd gyönyörködjék a szegény ember is a szépben*. Könnyű dallamos zenére ösztönözte a nyomorultakat, *hadd vigasztalódjanak, nemesedjenek a szegények is*. Ő maga pedig viszont művelt és dúsgazdag létére segített a munkásnak durva munkájában. Söpört, földet hantolt. sőt még egy izben lépcsőt is surolt, hogy munkára és tisztaságra ösztönözze az embereket.

Smith elve kegyetlen; a manchesterizmus (a szabad verseny elve) a gyöngét az erős rabjává teszi. Ruskin volt Angliá-

ban a *szövetkezeti eszme* első hirdetője. Sürgette, hogy a kisiparos, kigazda szövetkezzék. A gyengét az állam védje. Hogy megmutassa, mennyire nem derogálhat az embereknek kereskedelmi dolgokkal foglalkozni, ő maga nyitott egy kis szatócsüzletet, melyben maga szolgálta ki vevőit, bizonyítva, hogy ha *jó holmit*, jó kiszolgálás mellett, elfogadható, méltányos áron árulnak, sikerülni kell a vállalatnak,

Elismerte a női munkát és a női munkásokat is, de azért nem szabott rideg szabályokat és uniformisokat számukra. „Legyenek szépek,“ volt jelszava „öltözködjének,“ de ne cifrán, mindig s mindenféle divatnak hódolva. Öltözkedésükben is legyenek *keresztények* ne kultiválják a szemrontó csipkéket, gyöngyhímzéseket, hanem a könnyű kézimunkát, mely *kevesebb fáradsággal jobban jövedelmez a szegény embernek* . . .

Ruskin munkálkodásának, befolyásának eredménye tehát, hogy a prózai fajba beoltotta a *szép-cultuszt, átnemesítette* minden tekintetben az *izlést* és egyuttal az *egész társadalmi életet*,

Én az unitárius „Nők Világá“-ban mint *visszhangot* adom tovább e magas színvonalon álló előadást, és szivemből köszönöm az írónőnek, hogy kérésemre lapunk számára a vázlatot hozzám juttatta.

A „Vízcepp társaság“ női tagjainak pedig nőtársaim nevében gratulálok, hogy e zsuross magyar társadalomban hasonló előadások által bizonyítják intézményüknek áldásos és komoly voltát.

Perczelné Kozma Flóra.

Egy estély Londonban.

Kedves Szerkesztő Úr!

Nemsokára két hónapja lesz, hogy az unitárius lányok londoni otthonának, a Channing Housenak lakója vagyok. Úgy elrepült, mintha csak egy pár nap lett volna, de sok érdekes emléket hagyott. A „Nők Világa“ olvasóit talán leginkább fogja érdekelni az évharmadot bezáró társas összejövetelünk. Elbeszélem lefolyását.

December első hetében egy este kedves igazgatónőnk, Miss Talbot és az internatus anyagi ügyének vezetője, a megszívü Miss Hawkins, komoly megbeszélést tartottak, meghívót készítettek a szülők és az iskola jóakarói számára.

Az estély napján ködös, esős idő volt, ez azonban egy cseppet sem lohasztotta az előkészületek iránti kedvet és lelkesedést. A gyermekek az egész lépcsőházat s a lépcső karfáit

örökzölddel fonták be, a két nagy termet is ezzel diszitették fel, a mellett mindenfelé gyönyörű fehér és sárga crysanthemum-csokrokat helyeztek el s egymást is szebbnél-szebb mellecsokrokkal lepték meg. Időközben megeredt az eső, de azért egyik-másik régi növendék már az ötórai teára eljött, hogy hosszabb időt tölthessen az intézetben, melyhez anyai gyermekkori emlék fűzi. Nemsokára megkezdődött a vendégek tömeges érkezése. A virágdiszben pompázó lépcsőházban Miss Hawkins és egy másik tanítónő fogadta a vendégeket, kik esteli öltözetekben jelentek meg. Kivágott fekete selyem ruha, nyitott csuklyájú, selyemmel bélelt hosszú köpeny fehér prémmel diszítve, a ruházata és gyöngyvirág csokorral ékesítve. A lépcső minden fordulójánál egy-egy talpig feketebe öltözött fehér kötényes és főkötős szobalány mutatta az irányt a vendégeknek az öltözőkbe.

Maga az estély két külön teremben folyt le s két részből állott: a kis lányok előadásából és a nagyok concertjéből. A földszinti teremben volt a kicsikék előadása. A bejáratnál szemben a terem közepén piros selyem ruhában az igazgatónőt pillantottam meg. Vállán szintén hosszú köpeny, kezében gyönyörű crysanthemumcsokor, egész lényén ünnepies komolyság ömlik el. Minden érkező vendég hozzásiet, kezét fog vele, neki pedig mindenki számára van egy barátságos szava, egy mosolya. Ezalatt megkezdődik az előadás. A fehérbe öltözött szőke angol babákat egy csöppet sem izgatta a sok rájuk szegzett tekintet, oly otthonosan mozogtak a nagy közönség előtt, mintha csak magukban lettek volna. Sok kedves és tanulságos dolgot mutattak be és pedig meglepő ügyességgel. Sárga, világoskék és piros sálakkal különböző tornagyakorlatokat végeztek zongorakíséret mellett, közben fel-felcsendült az ének, majd egy pár ügyes gyermekjátékot adtak elő s néhány verset mondtak el átérzve és bájos mozdulatokkal kísérve. Oly édesek, oly enni-valók voltak ezek az apróságok, hogy az ember szerette volna ölbe kapni őket és összevissza csókolgatni.

A kis lányok előadása után az egész közönség átsétált a tágasabb zeneterembe, hol a nagyobb lányok mutatták be tudományukat. Több igen szép zongoradarabot és karéneket adtak elő s közben két szép solo ének is volt, melyek annyira tetszettek, hogy a közönség nem győzött eleget tapsolni és ujjazni.

Műsor után a közönség egy része lerándult a buffet-be, az ifjuság pedig tánczra perdült egy fülbemászó valcer hangjai mellett. S a táncz és vigalom tudja Isten hogy, hogy nem, az én kedves otthonomat juttatta eszembe, s azt, hogy ha nálunk volna ez az estély, most mindenki ismerősként mosolyogna rám, itt pedig ugyszólván senkit sem ismerek. S a mint lelkem a

távolba szállott, észrevétlenül szomorú érzések lopóznak szívembe. De az angol férfi nem azért viseli a nevet: gentleman, hogy figyelme ki ne terjedne minden irányba. Az én szomorúságomat is mindjárt észrevette egy olaszul beszélő kedves professor, a Sharpe-kisasszonyok jóbarátja, hozzám sietett feleségével együtt s két unokaöcscsét is bemutatva, hogy mulattassanak. Ezek közül az egyik Miss Tagarttal Magyarországon is járt s nagy lelkesedéssel beszélt róla. Eképpen felhangolva mentünk le a buffetbe, hol a nagyobb lányok kávé, teát és limonádét szolgáltak fel, melléjük sonkát és vajás sandwichecket, tésztát és szőlőt. Itt már több ismerős hölgygel találkoztam s egy kis leány édes apjával hosszabb beszélgetést is folytattunk, miközben nagy meglepetést okoztam neki ama kijelentésemmel, hogy a magyar és német nyelv nem rokonok, mi eléggé bizonyítja, hogy az angolok még mindig nagyon keveset tudnak a mi édes hazánkról. A vigalom 11 óráját ért véget a legjobb hangulatban.

A kedves szerkesztő úr elnézését kérve azért, hogy türelmét ily hosszú időre igénybe vettem, a család minden egyes tagjának és a honi unitáriusoknak meleg üdvözetemet küldöm
London, Channing-House-School, 1904. jan. 4

Killyény Erzsébet

Könyveinkről.

(Folytatás.)

Ha hallom (pedig itt Budapesten sokszor hallom), hogy milyen *ridég* ez a mi vallásunk, milyen csunya dolog tőlünk, hogy mi Jézust *leszállítjuk* az őt megillető podiumról, mindig sajnálom, hogy nem olvasnak az illetők unitárius munkákat, köztük *Derzsi urvacsorai beszédeit*.

Nem sorolhatom egyenként végig e beszédeket, csak *végig futva azokon*, idézem belőlök azokat a hatalmas részeket, melyekben Jézusnak *saját magáról* szóló, szinte megdöbbentően merész állításait fejtegeti, majdnem excusálja Derzsi ezáltal egy gyönyörűen impozans Krisztus-képet tárva elénk.

„Ha valaki szomjuhozik, jöjjön hozzám és igyék.“

„Én azért születtem és azért jöttem a világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról.“

„En vagyok a feltámadás és az élet, ki énbennem hiszen, ha meghal is, él az, s a ki él és hiszen énbennem — az soha meg nem hal.“

„Mikor én a földről fölemeltetem, mindeneket magamhoz vonzok.“

„Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam.“

Egymásután soroltam el e különböző beszédek alapjául szolgáló idézeteket, sorrendben czítálva utánok egy-egy magas színvonalon álló magyarázatot.

„Mily erős szavai az önbizalomnak“ mondja az első idézetre Derzsi. „Mily erős kifejezése a lélek emelkedettségének, a hit és szeretet hatalmának. Midőn a *költő* a lelkesülés megszentelt pillanatában eszmét talál s azt szavakba önti úgy, hogy azok másokban is a rokonérzelmek hurjait rögtön megérintik és zengésbe hozzák; midőn a *művész* egy magasztos eszményt teremt és ecseteli azt úgy, hogy abban az eszményi szépség, az eszményi hűség, a természeti és az erkölcsi igazság, mint egy égi zene, tiszta, összhangban egyesül s varázsával elbájolva, elragadja a szemlélt, vagy midőn a honfi, a hős, a hazaszeretet tüztől lángolva, magasra tartja a zászlót, a melynek jelszava a *szabadság* és *testvériség* éz tette, dicsőségre hív: . . . mindezek tán ily pillanatokban némileg megközelítik azt a lelki magasztos állapotot, a melyben a nagy Mester volt, midőn a templom csarnokán megállva kiáltá: »ha valaki szomjuhozik, jöjjön én hozzám és igyék.«

És valóban „ . . . mindenütt, a hol a hit, remény és a szeretet, a hol az *igazság*, a *lelki nagyság* és *szabadság* a legszentebb harczeit harcolta, legfényesebb győzelmeit vívta: — *mindenütt e forrás*, a Jézus szelleme adott *erőt, bátorságot, lelkesítést* és *győzelmet*. . . . „a lefolyt évszázak bizonyítják“ folytatja másutt, „hogy a mi jó, szent és igaz, a mi nemes és magasztos történt a nemzetek életében, a politikai és társadalmi téren, vagy az értelmiek és erkölcsiek mezején: *mindaz az ő szelleméből keletkezett*, az ő szelleméből nyert erőt és lelkesedést. Bizonyítják, hogy valóban *nagy*, a valódi jellem csak az, a ki a benne rejlő istenit, az embsri méltóságot a lehető tökélyre fejleszti, ki a benne rejlő *igét testesíti*,«

„Ki tagadhatná,“ mondja a második idézetben, „ hogy ő (Jézus) mindig és mindenütt *bizonytságot tett az igazságról*?«

„Vajjon az ő tanításai, hegyi beszéde, példázatai az Istenről és az emberi rendeltetésről adott felvilágosításai nem örök igazságokat tartalmaznak-e? Vajjon az ő *egyéni* és *társadalmi* élete, melynek minden percét embertársai boldogítására szentelte, . . . vajjon nem tanusítja-e, hogy ő *bizonytságot tett az igazságról*?“

„Micsoda az igazság?“ philozophál egy helyen az író, „ki mondja meg? Tán senki sem tudta, s mégis, az adott esetben, *minden ember érzi*, . . . «

„*Én vagyok a feltámadás és az élet . . .*“

„Talán egy szép tavaszi évszakban,“ mondja Derzsi „midőn a külvilág körülöttünk téli álmából fölébred, midőn a természet a látszólagos halálból s annak lánczaiból kitör és új életre kél; midőn a néma pihenés dermedt szemlélője fokenként szétoszlik s a zszibongó mozgás titkos eszközévé olvad; midőn a ködhomály és fagyos ridegség fölött a napnak üdítő fénye és életadó melege győzedelmaskedik, szóval, midőn az új élet ezer változatban és alakban jelentkezik elannyira, hogy a látható létezés körülöttünk nem egyéb, mint egy hatalmas és egyetemes *föltámadás* . . . talán egy tavaszi időszakban, Palesztina s a kis Betánia bűvös légkörétől áthatottan mondhatta a. Mester e merész szavakat: „*én vagyok a föltámadás és az élet, ki énbennem hiszen, ha meghal is, él az.*“

Remekül magyarázza azután, hogy „a ki *ő benne* hisz, vagyis az *emberi természetnek általa feltüntetett istenes erőiben*, képességeiben s csaknem határtalan lehetőségeiben *hiszen* s ki e hitben él és munkálkodik, *az soha meg nem hal.*“

Negyedik idézetem után: Jézusnak *halála* utáni *vonzásáról* beszélve, arra emlékeztet bennünket az író, hogy tapasztalhatunk mi is az életben, miszerint azok a szeretteink, barátaink, s rokon lelkek, kik Jézus kifejezése szerint *e földről fölemeltettek*, haláluk után soha sem *taszítottak*, sőt erősebben magukhoz csatoltak bennünket, mint azelőtt

„A mit mondott egykor az arcz, a szem, a száj és azokon át a lélek, mindaz most tisztábban hangzik felénk, a mit végzett az ész és sziv, a kéz s ezeken át a szeretet — mindaz most fénylőbben ragyog és megragadóbban tündöklék előttünk“

S ha igaz ez, mondja Derzsi, a kisebb emberekről, annyival inkább igaz a nemzetek hősről, az emberiség lelki történelmének nagyjairól. „Életükben legtöbbsnyire ellenséges indulattal, gúnnyal, megvetéssel s üldöztetéssel találkoznak. . . *de mikor a földről felemeltettek*, mindeneket magukhoz vonzanak“

Menyire igaz jellemzése ez az életnek. Hogy mién áll éppen Jézusnak az a nagy vonzereje? Talán, mint némelyek hiszik, az *ő istensége?*“ kérdi Derzsi. „Oh nem . . . az ilyen isten valójában nem vonz. . . Görögország istenei, kik olykor-olykor emberalakot öltve — a mythologia szerint — a földön szétjártak, jót tettek, büntettek, igazságot szolgáltatottak, nemde eltűntek és senkit se *vonzanak.*“

„Mi az oka tehát az *ő vonzásának*“ kérdi az író újból, hogy azután meg is adja rá a feleletet „. . . éppen az *ő emberisége*, . . . hogy *ő* az emberi lelki tulajdonokat lehető tökélyre fejlesztette, az emberben rejlő istenes elemeket és ké-

pességeket a maguk fenségében és méltóságában *gyakorlatilag* felmutatta és bebizonyította.“

»*Senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam . . .*“

„Merész és hatalmas szavak“ mondja Derzsi „Nem csoda, ha a tanítványok nem értették . . . s Filep végül így szól: „Mutasd meg nekünk az Atyát és ez elég nekünk.“ (Ján. 14.)

»*Mutasd meg nekünk az Atyát*« . . . mily régi óhajlás, mily régi kérdés ez, soha tja az író. „Mióta az ember öntudatra és istenérzetre ébredt, mióta gondolatait künn a végtelenségbe, benn az emberi természet mélységeibe bocsátja: azóta szüntelen ismételte az óhajlást: mutasd meg nekünk az Atyát, *szüntelen Istent keresett*. A hegyek csucsain, a völgyek mélyében, a források mellett, a folyamok mentén, erdőn, mezőn, tengeren s az egek boltozatán . . . és visszajött a válaszszal, hogy ott vannak nyomdokai, ott található gondolatainak valóságai, ott van kifejezve hatalma és bölcsesége a rendben, törvényben, összhangban, szépségben — *de ő maga nem található* . . .

Jézus előtt is felhangzik a régi óhajlás: mutasd meg nekünk az Atyát! De a válasz, melyet a Mester ad, még merészebb s első pillanatban megdöbbentőbb: » . . . *a ki engemet lát, az látja az Atyát is* . . . avagy nem hiszed-e, hogy én az Atyában vagyok és az Atya én bennem van . . . A tanítvány nem értette, *az egyház félreértette*.«

Gyönyörű azon rész, melyben fejtegeti azután Derzsi, hogy nemcsak mi keresztények, hanem a sokkal több milliók, kik fölöle soha sem hallottak, azok is csak ő általa, vagyis *csak azon az uton, melyen ő járt, csak azon igazság alapján, melyet ő hirdetett, mehet az Atyához*.«

Peiczelné Kozma Flóra

(Folyt. köv.)

A nők és a Székelyudvarhelyen építendő unitárius templom.

A Homoródvidéki papnék és tanítónék között igen tiszteltreméltó mozgalom indult meg a Székelyudvarhelyen építendő templom érdekében, bizonyosságául annak, hogy nőink megértik az egyház szavát, midőn az tetterre és áldozatra szólítja őket. Ajtay Jánosné indítványára a papnék és tanítónék gyűjtést indítanak a községbeli nők között olyformán, hogy maguk személyesen fölkeresnek minden házat s adományképpen elfogadnak akár pénzt, akár bármiféle gabonát. A kik a gyűjtésnek

ezt a módját megkisérlették, azt mondják, hogy minden háziasszony kiváló szivességgel s nagy előzékenységgel fogadta papnéját és tanítónéját s készséggel adakozott. Sőt a más valásuak is meghívták magukhoz. Ilyeképpen ez a mozgalom már több száz koronát eredményezett a szent célra. De milyen szép eredményt mutathatnának fel nőink, ha a buzgóság e tüze tovább terjedne, első sorban Udvarhelymegyében, s aztán az egész egyházban. Rövid idő alatt állana Székelyudvarhelyt a szép templom a nők és egyházunk dicsőségére!

Az unitárius nőkhöz.

Uj évünk kezdetén bizalommal fordulunk minden unitárius nőhöz, hogy ezentul is szeretettel támogassák munkánkat és szaporítsák a hivek számát.

Nagy megtiszteltetésnek vennők, ha minél többen közölnék lapunkban gondolataikat, terveiket, eszméiket, hogy így *minél több* véleményt, nézetet megismerve, annál könnyebben alkalmazkodhatnánk azokhoz.

Ha kifogásolnak egyet-mást, vagy újabb eszméjök van lapunk szerkesztésére vagy irányára nézve, — méltóztassanak őszintén nyilatkozni, mi nemhogy neheztelnénk érte, hanem csak hálával vesszük a bizalmat és támogatást. Célünk nem az, hogy csak *egyesek* szerepeljenek eszméik által, hanem hogy lapunk *az egész nagy unitárius nő-társaság igaz és hű szószólója legyen*. Nemcsak azt kérjük, hogy lapunkba küldjenek közleményeket, hanem különösen azt, hogy nekünk mondják meg észrevételeiket egy-egy levélben, vagy élöszóval.

Miután azonban a legjobb akarat mellett is, tisztán eszmékből nem él meg kis lapunk, kérve kérjük e nemes ügyért érdeklődő nő-közönséget, hogy *terjessze* minél szélesebb körökben ujságunkat s szerezen minél több előfizetőt számára, valamint járuljon minden egyes unitárius nő *bármily csekélységgel az alap-tökéhez*, hogy lapunk jövőjét némileg biztosítva láthassuk ismerőseik, barátaik és rokonaik körében bizonynyal sokan vannak, a kikhez nem jár lapunk, holott oly csekély pénzzel (egy évre 2 korona az Unitárius Közlönyvel együtt) megszerezhető, a hogy semmiféle más lap nem. Czélszerűnek látnók, hogy a leányok jókor szokjanak hozzá lapunkhoz.

Igen tisztelt papnéink és tanítónéink, s azok, a kik neveléssel foglalkoznak, kérve kérjük, hallgassák meg kérő szavunkat. Önök nagyon sokat tehetnek a maguk körében. Önök felvilágosíthatnák székely astzonyainkat és leányainkat, a kik

egyéb elfoglaltságuk miatt kevésbé kísérhetik figyelemmel az unitárius irodalmat. Az unitárius vallás szent ügyének tesznek szolgálatot, ha bárcsak egy unitárius nőt meghódítanak ügyünknek. Gyűjtsük a sereget, hogy védőfalat emelhessünk szent vallásunk támadói ellen.

Ezelőtt két évvel a Dávid Ferencz Egylet választmánya szives fölhívására, örömmel vállalkoztunk volt arra, hogy csekély erőnk és tehetségünk szerint a „Nők Világának“ főmunkatársai leszünk. A kezdeményező munka most már kedves hitrokon nőink előtt áll. Tudjuk, hogy némelyek szives figyelemmel kísértek, sőt nem remélt elismerésben is részesítettek. Köszönjük.

Eddigi munkánkat nem látjuk elég sikeresnek, mert az unitárius nők szép seregéből még mindig igen-igen kevesen sorakoztak mellénk.

Szerintünk nemcsak az *unitárius nők* ügye forog itt kérdésben, de még, ha jól meggondoljuk a dolgot, magának az *unitárizmusnak* ügye is, mert e jelentéktelennek látszó kis lap főtörekvése, hogy bárhova megy, bárhova érkezik, minden szava, minden hangja vallásunk szellemét, annak természetes egyszerű jellegét vigye magával. S megvagyunk róla győződve, hogy *akárhány* hangból állna, ez a mi közös szavunk a különböző érdekek, különböző fölfogások vagy esetleg nézetek ellenére — a vallásunk iránti szeretet *egygyé* fogja azt olvasztani s az unitárius összhang soha sem fog niányozni lapunkból.

De nemcsak az említett kettős érdek, hanem ezen érdekekért szeretettel munkálkodó szerkesztő is megérdemli tőlünk, hogy minél jobban támogassuk közös ügyünket, melynek legnagyobb nehézségeit ugyis ő viseli.

Még egyszer szeretettel és bizalommal kérve nagyrabecsült támogatásukat, teljes tisztelettel maradunk

a „Nők Világa“ három munkása

Kolozsvár, 1904. január.

Fanghné Gyujtó Izabella,
Perczelné Kozma Flóra,
Raffaj Irma.

TARTALOM: Felolvasás. Raffaj Irma. — Budapesti levél. Buzogány Anna. — Ruskin és ruskinizmus. Perczelné Kozma Flóra. — Egy estély Londonban. Killyéni Erzsébet. — Könyveinkről. Perczelné Kozma Flóra. — A nők és a Székelyudvarhelyen építendő unitárius templom. — Az unitárius nőkhöz. Fanghné Gyujtó Izabella, Perczelné Kozma Flóra. Raffaj Irma. —
